

Correctievoorschrift VMBO-GL en TL

2016

tijdvak 1

economie CSE GL en TL

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het bij de toets behorende correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden met inachtneming van het correctievoorschrift toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 56 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen scorepunten afgetrokken.

Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten 1 scorepunt afgetrokken tot een maximum van 2 scorepunten voor het geheel van de open vragen.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

De kraan dichtdraaien of verder opendraaien?

1 maximumscore 1

- (1) korte
- (2) voedsel sturen
- (3) lange
- (4) scholen bouwen

Opmerking

Scorepunt alleen toekennen als alle antwoorden juist zijn.

2 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

- $€ 4.437.000.000 / 16.743.560 = € 265$ 1
  - $€ 265 / € 33.000 \times 100\% = 0,8\%$ 1
- of
- $16.743.560 \times € 33.000 = € 552.537.480.000$ 1
  - $€ 4.437.000.000 / € 552.537.480.000 \times 100\% = 0,8\%$ 1

3 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

- $€ 560 \text{ mld} \times 0,8\% = € 4,48 \text{ mld}$ 1
  - $€ 4,48 \text{ mld} / 0,7 \times 100 = € 640 \text{ mld}$ 1
- of
- $€ 560 \text{ mld} / 0,7 = € 800 \text{ mld}$ 1
  - $€ 800 \text{ mld} \times 0,8\% = € 640 \text{ mld}$ 1

4 D

5 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste uitleg:

- Ontwikkelingslanden kunnen ontwikkelingshulp gebruiken om te investeren (in bijvoorbeeld onderwijs) 1
- Als dit economische groei tot gevolg heeft, kan de koopkracht in ontwikkelingslanden gaan stijgen (en deze landen kunnen dan Nederlandse goederen kopen) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

6 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste uitleg:

De contingentering afschaffen betekent dat ontwikkelingslanden meer goederen kunnen verkopen aan Nederland en andere Europese landen, waardoor deze ontwikkelingslanden meer geld kunnen verdienen.

Het zal je kind maar wezen!

---

7 maximumscore 2

voorbeelden van juiste redenen (twee van de volgende):

- In het dorp / op het platteland is meer zelfvoorziening mogelijk.
- Ze kunnen weer thuis gaan wonen, wat in de kosten scheelt.
- Lager prijsniveau van een aantal goederen.

per juiste reden

1

8 maximumscore 1

voorbeelden van een juiste uitleg:

- Werkloze Spanjaarden komen werken in Nederland, waardoor verdringing plaatsvindt.
- De import van Spanje uit Nederland wordt minder. Hierdoor daalt de productie in Nederland (en stijgt de werkloosheid).

9 A

10 maximumscore 1

voorbeelden van een juist voordeel:

- Een jongere is flexibel, kan zich gemakkelijk aanpassen.
- Een jongere heeft zich meestal nog niet gevestigd, kan dus gemakkelijk verhuizen, zelfs naar het buitenland.
- Een jongere kan gemakkelijker nieuwe dingen leren.

11 maximumscore 2

- (1) dalen
- (2) verkoopprijzen

1

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12 maximumscore 2

voorbeelden van juiste maatregelen:

- Een maatregel en uitleg tegen werkloosheid in het algemeen is: 1
  - Verlagen van belastingen.
  - Verhogen van de overheidsuitgaven.

Uitleg: hierdoor zullen de bestedingen stijgen (en de werkgelegenheid toenemen)¹

- Een maatregel en uitleg tegen jeugdwerkloosheid in het bijzonder is: 1
  - Loonkostensubsidies geven aan bedrijven die juist jeugdwerklozen aannemen.

Uitleg: het wordt hierdoor voor bedrijven goedkoper jongeren aan te nemen.

- Leerplichtige leeftijd verhogen.

Uitleg: langer naar school gaan leidt tot een lager aanbod van arbeid.

Opmerking

Wanneer een juiste uitleg ontbreekt geen scorepunt toekennen.

Van welvaart naar kortingspas

---

13 A

14 C

15 maximumscore 1

vooruit met 0,4%

16 maximumscore 1

300.000 (huishoudens)

17 maximumscore 1

(1) meer

(2) minder

Opmerking

Scorepunt alleen toekennen wanneer alle antwoorden juist zijn.

Jongeren en schulden

18 maximumscore 1

voorbeelden van een juiste reden:

- Jongeren hebben meestal nog geen grote financiële buffer opgebouwd.
- Jongeren hebben geen lange werkgeschiedenis en hierdoor vaak geen of slechts kort recht op een WW-uitkering.

19 maximumscore 1

(1) afname

(2) onvoldoende

Opmerking

Scorepunt alleen toekennen wanneer beide antwoorden juist zijn.

20 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste reden:

Jongeren leren dat ze een deel van hun inkomen niet vrij kunnen besteden.

21 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste uitleg:

(Chartaal betalen houdt in met munten en bankbiljetten betalen.) Door op deze manier te betalen heb je een beter overzicht hoeveel geld je nog over hebt.

22 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste reden:

Als je het geld niet in handen krijgt kun je het niet uitgeven voordat je je schulden aflost.

23 maximumscore 1

voorbeelden van een juiste reden:

- Op deze manier krijgen ze in ieder geval een deel terug.
- Anders kan het zijn dat ze niets terugkrijgen.

24 maximumscore 3

voorbeeld van een juiste berekening:

- restschuld: $2/3$ van € 31.050 = € 20.700 1
- leefgeld: € 75 x 52 : 12 = € 325 per maand
- sparen: € 1.600 - € 700 - € 325 = € 575 per maand 1
- aflossingstermijn: € 20.700 / € 575 = 36 maanden (drie jaar) 1

Btw van 19% naar 21%

---

25 A

26 maximumscore 1

voorbeelden van een juiste reden:

- De consumentenprijs zal dan lager zijn dan van de concurrenten die de btw-verhoging wel doorberekenen. Hij kan hierdoor nieuwe klanten aantrekken.
- Hij moet dan alle prijskaartjes vervangen. Dat kan zo veel werk opleveren dat hij de btw-verhoging niet direct doorberekent (en voor eigen rekening neemt).

27 C

28 maximumscore 1

voorbeeld van een juist antwoord:

Levensmiddelen vallen onder het 6%-tarief en dat verandert niet.

29 maximumscore 1

voorbeeld van een juist antwoord:

De overheid wil het gebruik van bepaalde goederen afremmen.

30 maximumscore 3

voorbeeld van een juiste berekening:

- $€ 5,20 / 119 \times 100 = € 4,37$ 1
- $€ 4,37 + € 0,35 = € 4,72$ 1
- $€ 4,72 \times 1,21 = € 5,71$ 1

Gezellig met de familie op de bank!

---

31 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

• belastbaar inkomen	€ 55.000		
schijf 1 + 2	€ 33.363 →	€ 12.892	1
• schijf 3	€ 21.637 x 42% =	€ 9.087 +	
te betalen		€ 21.979	1

Opmerking

Een andere manier van afronden niet fout rekenen.

32 A

Vraag	Antwoord	Scores
33	maximumscore 2 voorbeeld van een juiste berekening: <ul style="list-style-type: none"> 1 normale bankrente: $\text{€ } 100.000 \times 5\% = \text{€ } 5.000$ rente aan de ouders: $\text{€ } 100.000 \times 6,25\% = \text{€ } 6.250$ extra rente: $\text{€ } 6.250 - \text{€ } 5.000 = \text{€ } 1.250$ 2 belastingvoordeel: $42\% \times \text{€ } 1.250 = \text{€ } 525$ 	1 1

Vraag en aanbod

- 34 maximumscore 1**
voorbeeld van een juiste berekening:
 $\text{€ } 0,50 \times 5.000 = \text{€ } 2.500$
 $\text{€ } 0,75 \times 2.500 = \text{€ } 1.875$
- 35 maximumscore 2**
- De gevraagde hoeveelheid is gestegen 1
- voorbeeld van een juiste toelichting:
- Bij een prijs van $\text{€ } 0,50$ werden er in de oude situatie 5.000 apps gevraagd en in de nieuwe situatie worden er 7.500 apps gevraagd 1
- 36 C**
- 37 maximumscore 1**
voorbeeld van een juist antwoord:
Wanneer zij de prijs $\text{€ } 1,25$ maken, zal niemand het product nog kopen, waardoor er helemaal geen omzet is (en dus ook geen winst).

Boffen met een lage wisselkoers!

- 38 A**
- 39 maximumscore 1**
voorbeelden van juiste soorten en antwoorden:
- Vliegmaatschappijen; door de komst van de toeristen zal de productie stijgen.
  - Autoverhuurders; door de komst van de toeristen zullen zij meer auto's verhuren.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

40 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste verklaring:

IJsland zal meer kronen moeten betalen om dezelfde geïmporteerde hoeveelheid te betalen. (De prijzen van de geïmporteerde producten zullen gaan stijgen.)

41 maximumscore 1

De omvang van de export zal hierdoor toenemen.

voorbeeld van een juiste uitleg:

Het buitenland hoeft minder voor een IJslandse kroon te betalen. Hierdoor zullen IJslandse producten voor het buitenland goedkoper worden.

Opmerking

Scorepunt alleen toekennen als gevolg en uitleg gegeven zijn.

42 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

$\$ 4.560 \text{ miljoen} / \$ 12.000 \text{ miljoen} \times 100\% = 38\%$ (of 0,38)

43 maximumscore 1

voorbeelden van een juist financieel voordeel:

- geen koersrisico bij handel binnen de EMU
- geen omwisselkosten bij valutahandel binnen de EMU

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 26 mei naar Cito.

De normering in het tweede tijdvak wordt mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Als het tweede tijdvak op uw school wordt afgenomen, zend dan ook van uw tweede-tijdvak-kandidaten de deelscores in met behulp van het programma WOLF.

6 Bronvermeldingen

---

tekst bij vraag 34	Fiscalert
informatiebron 1	CBS
informatiebron 3	CBS, Welvaart in Nederland
informatiebron 4	CBS, Welvaart in Nederland
informatiebron 5	de Volkskrant (bewerkt)